

Valoració de l'estat autonòmic en l'últim any

La setmana vinent es farà al Senat el V Foro de la Autonomía, organitzat per l'Observatori de Dret Públic (IDP) i la Fundació Gimenez Abad i l'Institut d'Estudis Parlamentaris, que consisteix en la presentació i debat dels principals aspectes del sistema autonòmic durant l'any passat, realitzat per professors i polítics de les comunitats autònomes (CCAA) i de l'Estat amb projecció autonòmica. El 2015 ha estat bàsicament un any electoral, perquè hi va haver eleccions locals, eleccions generals i eleccions en totes les CCAA excepte País Basc i Galícia. En totes es va produir una gran pèrdua de vots dels dos grans partits, PP / PSOE, així com la consolidació dels nous partits emergents, de manera que els Parlaments autonòmics elegits aquest any tenen representacions polítiques molt més fragmentades.

De fet, el PP ha format govern en quatre comunitats autònomes (Castella i Lleó, Múrcia, Madrid i la Rioja) amb el suport de Ciutadans. El PSOE ho ha fet en set, en uns casos amb el suport de Ciutadans (Andalusia), en altres de Podem (Extremadura, Castella-la Manxa), i en altres amb el de diverses formacions (Balears, Comunitat Valenciana, Aragó, Astúries). En les quatre restants, governen partits d'àmbit no estatal, encara que en dues (Canàries i Cantàbria) en govern de coalició amb el PSOE. En definitiva, només en dues de les CCAA que han format govern durant 2015 els dos partits tradicionalment majoritaris han quedat fora d'aquest govern (Catalunya i Navarra); de manera que no semblen quedar arraconats.

Les eleccions catalanes van donar una victòria en escons a les forces independentistes, però el vot de la majoria dels catalans va rebutjar la declaració d'independència, si es pretén llegir els resultats en clau plebiscitària.

Al seu torn, les eleccions generals van consolidar un nou sistema "tetrapartidista imperfecte", és a dir, amb quatre grans partits estatals, altres més petits, i els corresponents partits amb vocació majoritària d'àmbit autonòmic. La Cambra baixa s'assembla a un parlament penjat (a hung parliament), és a dir, aquell en el qual apareixen minories negatives que obstrueixen la governabilitat, en concret impeding la investidura d'un president, però sense erigir-se en una alternativa.

Per contra, la Cambra alta ve clarament liderada pel PP que posseeix una còmoda majoria absoluta a la mateixa. La seva transcendència és relativa, ja que un hipotètic veto del Senat a un projecte o proposició de llei aprovat al Congrés pot ser aixecat per majoria absoluta, de manera immediata, i fins i tot per majoria simple, després de deixar transcórrer dos mesos (article 90. 2 CE). El probable efecte d'aquesta situació asimètrica no seria sinó un alentiment de l'activitat legislativa. El problema més difícil està, òbviament, en la investidura del president del Govern que es realitza, només, al Congrés.

L'any passat es va observar també certa correlativa paralització de l'Estat respecte a les necessitats del sistema autonòmic, especialment per absència de cap iniciativa en les reformes que semblen necessàries. No s'ha actualitzat el finançament de les comunitats autònomes. Tampoc s'han reunit la Conferència d'Assumptes Relacionats amb la Unió Europea (CARUE) ni la Conferència de Presidents, que porta dos anys sense reunir-se. En canvi, des de gener a desembre de 2015 es van aprovar ni més ni menys que 86 normes amb rang de llei. Evidentment, es van tramitar amb urgència i es van aprovar valent-se de la majoria absoluta governamental. Tota una cascada de canvis normatius l'impacte en la distribució competencial és aviat encara per mesurar.

S'han emprès dues importants reformes de la jurisdicció constitucional. Una d'elles tracta d'implicar el Tribunal Constitucional més activament com a barrera del procés secessionista a Catalunya -de vegades sembla que sigui l'única-, impulsant l'execució de les seves sentències. Però la preocupació per recuperar l'excel·lència dels magistrats constitucionals mitjançant la seva selecció objectiva, que és imprescindible per regenerar la institució i recuperar la seva auctoritas, segueix sense estar a l'agenda.

Han continuat els processos penals per la corrupció dels nostres governants en diferents nivells i són cada vegada més greus. Al temps, cal citar el bon funcionament i la independència de jutges i tribunals i de les forces d'ordre públic en la persecució d'aquests delictes.

Altres temes importants, que vénen d'anys anteriors, com la continuïtat dels efectes socials de la crisi econòmica no poden ser abordats aquí, però es tractaran amb atenció al Fòrum i en el posterior Informe de les Comunitats Autònomes, que apareixerà publicat a la segona meitat de maig.